

Seljuklar: Täze jaý. Her kimiň öz hökümdary

Category: Kitapcy, Sözler, Taryhy proza

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Seljuklar: Täze jaý. Her kimiň öz hökümdary TÄZE JAÝ. HER KIMIŇ ÖZ HÖKÜMDARY

Mäne galasynyň iň bir takwa adamy Abulhaýyr attar' bu gün hem adatdakysy ýaly ertir namazyndan soň howla çykdy. Öwrenişmedik adamyň bu giň howluda dürli gülleriň ysyndan ýaña başy aýlanyp gitjekdi. Ýöne Abulhaýyr üçin – Mahmyt şanyň özüne hem köşk emeldarlaryna dürli ysly atyrlary taýýarlap berýän adam üçin gülleriň ysy hem adaty bir zada öwrülipdi. Dogry, ol her bir gülüň ysyny saýlamagy başaryardy. Şol gülleriň ysyny ýitirmän, olary aýna çüýşejiğiň içinde durlanyp duran atyra öwürmek bolsa, onuň iň gowy başaryan zadydy.

Howlynyň töründe, goşa çynaryň kölegesindäki beýik sekide Abulhaýyr üçin düşek ýazylgydy. Ol howlukman sekä dyrmaşdy-da,

agyr göwresini düşegiň üstüne goýberip, goşa ýassygy goltugyna çekdi. Basyrylgy duran çäýnekden käsesine çay guýdy. Attaryň käsä guýan çayyndan hem gülüň ysy gelen ýaly bolup gitdi.

Bu wagt öýden çykyp bärligine gaýdan on ýedi-on sekiz ýaşlaryndaky ýigit sekiniň gapdalyna geçip, Abulhaýra hormat bilen salam berdi. Bu ýaş ýigit Abulhaýryň ogly Abu Seýitdi.

– Waleýkimessalam, oglum, gel geç, çay içeli...

Ol saçagyň üstünde düňderilgi ýatan käsäni eline aldy.

– Ýok, kaka, men siziň ýanyňyza bir haýyş bilen geldim... Eýle bolsa, aýdyber hany...

Abulhaýyr göwresini dikledi. Abu Seýit sözünü dowam etdi:

– Maňa howlynyň töründen bir hüjre salyp berseňiz-le...

Abulhaýryň geň galmakdan ýaňa gaşlary gerlip gitdi:

– Aýratyn hüjräni näme etjek, oglum, öý giň ahyry, ýaşamagada, namaz okamagada ýer ýeterlik ýaly-la...

Abu Seýit sekä golaý süýşdi-de, ýene ýaňky sözlerini gaýtalady:

– Maňa aýratyn hüjre salyp berseňiz...

Bu sözleriň äheňinden oglunyň gara çynydygyna göz ýetiren Abulhaýyr iki elini birden göterdi:

– Bor, oglum, arkaýyn bolaý, şu gün ussalar bilen gürleşerin...

– Sag bol, kaka!

Sag elini döşüne goýup, çala baş egen ýaş ýigit duran ýerinde yzyna öwrüldi-de, öýe tarap yöneldi. Ol öýüň içine girenden gözlerini jaýyň diwarlaryna gezdirip goýberdi. Diwarlar sary suwagyň ýüzüne gök reňkde ýazylan ýazgylardan doludy. Bu yöne bir ýazgylar dälidi. Bular Mahmyt şanyň aýdan sözleridi. Bu Abulhaýryň Mahmyt şa bolan hormatynyň aýratyn nyşanydy. Şanyň zybanyndan sypyp, Mänä ýeten her bir paýhasly söz derrew şu diwarda orun tapýardy.

Ine, Abu Seýidiň öýe giren ýerinde aýak çekip, göz gezdirip goýbereni şol ýazgylardy. Yaş ýigidiň gaşlary bürlüp başlady. Ol diwardan gözlerini aýryp, howlukman öýüň içine girip gitdi. Abulhaýyr ogluna beren sözünde tapyldy. Ertesi günü ir bilen ussalar howlynyň töründe, aýratyn beýigräk bir yerde Abu Seýit üçin jaýyň gurluşygyna başladylar. Saman garylyp eýlenen palçykdan di- keldilýän diwarlar tiz beýgelip başlady. Bir aý hem geçmänkä jaýyň boýy ýetip, üsti basyryldy. Jaýyň üsti ýagş geçmez ýaly samanly palçyk bilen galyň suwalyp, ýerli-ýerinde ternawlar goýuldy. Jaýyň daga tarap penjiresi, Abulhaýryň öýüne tarap bolsa, gapysy bardy. Ussalar diwarlary

iki tarapyndan hem hek suwuna ezilen samanly palçyk bilen suwadylar welin, diwaryň ýüzünde barmagyň bilen kaksañ tyrkyldap ses edip duran gaty gatlak döredi.

Ussalar işini tamamlan günü ir bilen Abu Seýit täze jaýa geldi. Onuň bir elinde boýagly çüýşedir çotgadan doly torbasy, beýleki elinde bolsa Kuran bardy.

Ol penjireden düşýän Günüň ýagtsyna uzakly gün işledi. Reňkli çüýşeler yzly-yzyna boşady, tüýi tüýdülen çotgalar çete taşlandy. Öýläne çenli iş edinen Abu Seýit jaýyň diwarlarynyň ýüzüne Kuranyň

sürelerini ýazyp çykdy. Onuň ýany bilen getiren Kurany öýläne çenli jaýyň burçundaky daşyň üstünde gozgalman ýatdy.

On ýedi ýaşly Abu Seýit Kurany ýatdan bilýärdi.

Giçlik Abulhaýyr oglunyň jaýyny görmäge geldi. Ol bosagadan giren ýerinde doňup galdy. Jaýyň diwarlary nagys çekilen ýaly bolup, Kurany-Kerimiň sürelerinden doludy. Beýle zada garaşmadyk Abulhaýyr zordan dillendi:

– Bu näme boldugy?!

Kellesine sellesini orap duran Abu Seýit ýüzüni ýerden görtermän jogap berdi:

– Her kim jaýynyň diwarlaryna öz hökümdarynyň sözlerini ýazýar...

Abulhaýyr sesini çykarmady. Ol birsalym doňan ýaly bolup durdy-da, duran ýerinden yzyna öwrüldi.

Uzak gije uklap bilmän düşeginde iki-baka agdarylyp çylan Abulhaýyr, irden turup ilki bilen ussalary çagyrdy. Ol ussalara Mahmyt şanyň öz öýüniň diwarlaryndaky sözleriniň üstüni suwamagy buýrup, howludan çykyp gitdi. Taryhy proza